

Lubomír Vondráček, Vlasta Wirthová

Právní minimum pro sestry

Příručka pro praxi



Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umisťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.





Copyright © Grada Publishing, a.s.

JUDr., MUDr. Lubomír Vondráček
Mgr. Vlasta Wirthová

PRÁVNÍ MINIMUM PRO SESTRY

Příručka pro praxi

© Grada Publishing, a.s., 2009

Cover Photo © fotobanka Profimedia.CZ s.r.o.

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
jako svou 3811. publikaci

Odpovědný redaktor Mgr. Luděk Neužil
Sazba a zlom Josef Lutka
Počet stran 95
1. vydání, Praha 2009

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.
Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků, což není zvláštním způsobem vyznačeno.

Postupy a příklady v této knize, rovněž tak informace o lécích, jejich formách, dávkování a aplikaci jsou sestaveny s nejlepším vědomím autorů. Z jejich praktického uplatnění ale nevyplývají pro autory ani pro nakladatelství žádné právní důsledky.

Všechna práva vyhrazena. Tato kniha ani její část nesmějí být žádným způsobem reprodukovány, ukládány či rozšiřovány bez písemného souhlasu nakladatelství.

ISBN 978-80-247-3132-2 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-6529-7 (elektronická verze ve formátu PDF)
© Grada Publishing, a.s. 2011

Obsah

Úvod	8
1 Právo a jeho funkce	5
1.1 Právní řád	10
2 Právní předpis	12
2.1 Právní normy	13
2.2 Právní vztahy	14
2.3 Právní skutečnosti	14
2.4 Protiprávní jednání	14
2.5 Právní úkony	15
2.6 Způsobilost k právním úkonům	16
2.7 Vnitřní předpisy zdravotnického zařízení	17
3 Fyzické osoby	19
4 Škoda	20
4.1 Škoda majetková	20
4.2 Škoda nemajetková	22
4.2.1 Škoda na zdraví pacienta	23
4.2.2 Škoda na zdraví sestry	24
5 Dar	25
6 Odpovědnost při poskytování ošetrovatelské péče	27
6.1 Trestně právní odpovědnost	27
6.2 Občanskoprávní odpovědnost	28
6.3 Pracovní právní odpovědnost	29
6.4 Disciplinární odpovědnost	29
6.5 Smluvní odpovědnost	29
6.6 Odběr anamnézy	30
6.7 Poučení	31
6.8 Odpovědnost za pacienta	32
6.9 Odpovědnost za pacienta na propustce	32
6.10 Odpovědnost za ztrátu svěřených předmětů	33

7	Souhlas s výkonem	35
7.1	Souhlas pro futuro	36
7.2	Bez souhlasu pacienta	37
7.3	Nesouhlas pacienta s výkonem	37
7.4	Nesouhlas pacienta pro futuro	38
8	Výkon ošetrovatelské péče	39
8.1	Postup lege artis	39
8.2	Vitium artis	40
8.3	Sestra a odmítnutí výkonu	41
9	Omezující prostředky	43
9.1	Osobní prohlídka pacienta	44
10	Nežádoucí ukončení hospitalizace	47
10.1	Negativní revers	47
10.2	Svévolný odchod	49
11	Doprovod pacienta	51
12	Nežádoucí příhoda při poskytování zdravotní péče	54
13	Iatrogenní poškození pacienta při poskytované ošetrovatelské péči	57
14	Povinná mlčenlivost	59
14.1	Porušení povinné mlčenlivosti	60
15	Ochrana osobnosti	62
15.1	Ochrana zdravotnických pracovníků	62
15.2	Ochrana zdraví	63
15.2.1	Oblast soukromoprávní	63
15.2.2	Oblast trestně právní	64
16	Ohlašovací povinnost	67
16.1	Ohlašovací povinnost sestry	68
16.1.1	Oznámení trestného činu	68

17 Zdravotnická dokumentace	71
17.1 Obsah zdravotnické dokumentace	71
17.2 Vedení zdravotnické dokumentace	72
17.3 Fotodokumentace	74
18 Sestra jako zaměstnanec	77
18.1 Pracovní poměr	77
18.2 Přeložení sestry	78
18.3 Sestra jako vedoucí zaměstnanec	79
19 Sestra a média	81
20 Sestra jako svědek	82
20.1 Podávání svědectví	82
20.2 Právo odepřít výpověď	83
20.3 Chyby při podávání svědectví	83
21 Sestra a reklama	85
22 Lidový léčitel při poskytování zdravotní péče hospitalizovaným ve zdravotnickém zařízení	86
23 Poskytování ošetrovatelské péče mimo zdravotnické zařízení	88
23.1 Sousedská výpomoc	88
23.2 Nebezpečí postihu	89
24 Nestandardní terapie	91
24.1 Canisterapie a hippoterapie	91
24.2 Rizika spojená s nestandardní terapií	92
Prameny práva	93
Literatura	95

Úvod

Aby jakýkoliv systém – zejména pak systém společenský – dobře fungoval, musí být jeho činnost upravena normami, které jsou obecně závazné, které tedy musí dodržovat všichni. Obecně je vnímáno, že normy obsažené v právních předpisech fyzické osoby omezují, neboť některé věci zakazují, jiné naopak příkazují, a je opomíjeno, že právní předpisy také chrání. Právní předpisy regulují chování tím, že stanovují jeho pravidla. Stanovují povinnosti, ale také stanovují práva.

Aby právní předpisy mohly plnit všechny své funkce, musí být jejich ustanovení dodržována. Abychom je dodržovali, musíme je především znát.

Nelze však opomíjet skutečnost, že chování lidí ve společnosti je upraveno také normami systémů neprávních, tj. morálkou a etikou, jejichž význam nelze podceňovat.

1 Právo a jeho funkce

Pro společnost jako útvar složený z různorodých fyzických a právnických osob jsou charakteristické rozpory jejich zájmů, a to jak mezi sebou, tak mezi oběma skupinami. Fyzické i právnické osoby mezi sebou vytvářejí řadu více či méně složitých a více či méně uspořádaných vztahů.

Aby společnost co nejlépe fungovala při zachování všech subjektivních práv a stanovených povinností subjektů, vytvořila společnost mechanismus, který reguluje zájmy fyzických a právnických osob, ale i státu a celé společnosti. Tímto mechanismem je právo.

Právo je soubor obecně závazných pravidel chování a jednání členů společnosti, organizací, tedy fyzických i právnických osob, které vydává stát.

Funkce práva uskutečňuje v demokratické společnosti právní stát tím, že zaručuje zákonnost, právní jistotu a přiměřenost práva.

Zákonností se rozumí skutečnost, že každý, tedy i samotný stát a jeho složky, je povinen dodržovat platné právo. Skutečnost, že stát může předepsaným způsobem měnit nebo dokonce zrušit právní normu v žádném případě neznamená, že orgány státní správy nemusí jednat a rozhodovat podle práva. Zákonnost je zajištěna tím, že před zákonem jsou si všichni rovni, a zásadou, že neznalost zákona neomlouvá.

Právní jistotou se rozumí skutečnost, že každý má možnost se s právními předpisy bez obtíží seznámit a každý bez rozdílu má státem zajištěno, že pokud proti němu bude postupováno, bude se tak dít v souladu se zákonem. Rovněž a má jistotu, že právo nebude působit zpětně. Každý má také zaručeno, že mu stát zajišťuje ochranu proti porušování jeho práv. Zejména pak má jistotu, že práva jednou mu přiznaná, mu nebudou zpětně odňata.

Přípustností práva se rozumí skutečnost, že opravdu právní stát každému zajišťuje občanské svobody a omezuje je jen v míře objektivně nezbytné, v rozsahu a souladu se základními lidskými a občan-

skými právy a svobodami, které jsou stanoveny v základním právním předpise.

I když je několik teorií, pro naše účely stačí k pochopení práva teorie dualistická, která rozlišuje **právo dané**, které vzniká jako zcela jasně uvědomělý výsledek činnosti lidské společnosti, tedy jsou to právní normy, které si fyzické osoby stanovily, vydávají je a respektují. **Právo přirozené** není produkt lidské společnosti, ale je na ní naopak zcela nezávislé.

České právo vycházející z rakouskouherského pojetí dělí právo na právo veřejnoprávní a soukromoprávní:

- **právo veřejnoprávní** je charakterizované tím, že v právním vztahu vystupuje jeden účastník jako nositel svrchované moci, čímž se stává subjektem silnějším. Tento stav lze označit jako vztah nadřízenosti a podřízenosti, např. státní zástupce – obžalovaný, fyzická osoba – obec. Do této oblasti spadá trestní řízení při ublížení na zdraví nebo těžké ujmě na zdraví;
- **právo soukromoprávní** je charakterizované rovností účastníků, např. nájemce – nájemník. Do této oblasti spadá např. řízení ve věci úhrady způsobené škody.

1.1 Právní řád

V dané etapě vývoje státu tvoří všechny platné právní předpisy právní řád státu. Předpisy jsou hierarchicky uspořádané podle jejich právní síly, která je daná důležitostí toho, co předpis upravuje, a také postavením státního orgánu, který předpis vydal. Právní předpis vyšší právní síly nesmí být v rozporu s právním předpisem vyšší právní síly. Právní řád demokratického státu je útvar, který se stále vyvíjí a mění podle aktuálních potřeb společnosti.

Hierarchické uspořádání právních předpisů:

1.	ústava ČR	předpisy zákonné označované též jako základní
2.	ústavní zákony	
3.	zákony	předpisy podzákonné označované též jako prováděcí
4.	zákonná opatření	
5.	vládní nařízení	
6.	vyhlášky ministrů	
7.	vyhlášky nižších státních orgánů	

Nejvýše stojí předpisy mající největší právní sílu, tj. ústava a ústavní zákony, následují zákony a zákonná opatření, které mají nižší právní sílu, dále vládní nařízení, vyhlášky ministrů a nejnižší stojí vyhlášky nižších státních orgánů.

2 Právní předpis

Právní předpisy jsou psané prameny práva, které obsahují právní normy, což jsou obecně závazná pravidla chování. Právní předpis upravuje chování fyzických i právnických osob, jeho dodržování je vynutitelné státní mocí a byl vydán oprávněným orgánem, stanoveným způsobem a ve stanovené formě. U zákona rozlišujeme jeho platnost, účinnost a působnost. Konkrétní věc je nutné zásadně posuzovat podle zákona platného v době, kdy se věc udála.

Platnost právního předpisu

Právní předpis je tvořen souborem právních norem. Aby byl právní předpis platný, musí být vytvořen příslušným orgánem státní správy, prošel legislativním procesem a byl zařazen do právního řádu státu. Což v praxi znamená, že musí být učiněn návrh předpisu oprávněnou osobou, předpis musí projít řádným připomínkovým řízením, musí být schválen příslušným orgánem a řádně publikován. Platnost předpisu je vždy uvedena v jeho záhlaví. Platnost končí zrušením předpisu.

Účinnost právního předpisu

Účinnost právního předpisu stanovuje, od kdy se platným předpisem musí ti, kterým je určen, řídit. Účinnost může být stanovena ke stejnému datu, jako je platnost, ale většina předpisů má účinnost k datu stanovenému později, aby se ti, kterým je určen, mohli včas s jeho obsahem seznámit.

Působnost právního předpisu

Právní předpis má **působnost osobní** v případech, kdy je právní předpis určen konkrétním osobám (např. zaměstnanci zdravotnického zařízení). Některé předpisy mají osobní **působnost všeobecnou**, tak je tomu u předpisů, které se vztahují na všechny fyzické osoby České republiky (např. občanský zákoník). Právní předpis má také **působnost územní**, kdy je vymezeno území, na kterém se uplatňuje. Velikost území je shodná s územním působením orgánu, který právní předpis vydal (např. městská vyhláška). **Věcná působnost** určuje, kterých konkrétních věcí se právní předpis týká.

2.1 Právní normy

Základem právního řádu jsou právní normy. Jsou to základní, nejjednodušší a nejdůležitější všeobecně závazná pravidla chování, která mají písemnou formu, a jejich charakteristickým znakem je dodržování vynutitelné státem. Chování osob regulují tím, že **stanovují příkazy, zákazy a dovození**. Pokud právní norma upravuje vztahy, pak je označujeme jako právní vztahy. Právem neupravené vztahy jsou například vztahy společenské, které upravují normy morálky.

Právní norma má ve své konkrétní podobě tři charakteristické složky:

- **hypotéza** stanovuje podmínky, za kterých norma působí (je platná);
- **dispozice** stanovuje jaká práva a povinnosti mají účastníci právního vztahu;
- **sankce** stanovuje postih těch účastníků vztahu, kteří nepostupovali v souladu s dispozicí.

Podle toho jak právní normy chování upravují, dělíme je v zásadě na normy zavazující a opravňující:

- **zavazující právní normy** ukládají povinnost chovat se aktivně, když přikazují jak se chovat (např. přikazují platit daně), ty pak označujeme jako normy přikazující; nebo zakazují se nějak chovat, a pak je označujeme jako normy zakazující;
- **opravňující právní normy** umožňují volbu způsobu chování, pokud norma dovoluje několik způsobů chování.

Důležitější je dělení právních norem podle závaznosti, kdy je dělíme na dvě skupiny:

- **normy donucovací** (kogentní), které upravují chování bez výhrad a výjimek a nepřipouštějí jiné chování (postupovat lege artis);
- **normy podpůrné** (dispozitivní) jsou takové, které upravují vztahy, které si sami účastníci vztahu neupravili.

2.2 Právní vztahy

Pokud je vztah osob upraven právním předpisem, označuje se jako právní vztah. U právního vztahu rozlišujeme tři jeho charakteristické složky – účastník, obsah vztahu a předmět vztahu:

- **účastníkem právního vztahu** jsou fyzické nebo právnické osoby, které jsou způsobilé k právním úkonům, což označujeme jako právní subjektivitu účastníků právního vztahu. Dítě nemůže být účastníkem žádného právního vztahu ale jeho zákonný zástupce ano. Za osobu zbavenou svéprávnosti pak její opatrovník určený soudem;
- **obsahem právního vztahu** jsou práva a povinnosti účastníků vztahu, což je nejzřetelněji vyjádřeno ve smlouvách;
- **předmětem právního vztahu** je cíl nebo účel, ke kterému účastníci vztahu směřují.



Příklad:

- *Sestra M. Nováková a zdravotnické zařízení X (účastníci vztahu) uzavírají k zajištění služby dohodu o provedení práce (obsah vztahu) v rámci LSPP (předmět vztahu).*

2.3 Právní skutečnosti

Vznik, změna a zánik právního vztahu je spojen se skutečností, kterou označujeme jako skutečnost právní.

Objektivní události jsou skutečnosti, které jsou nezávislé na vůli účastníků vztahu. Sem řadíme např. úmrtí, narození, uplynutí času nebo přírodní katastrofy (povodně apod.).

Subjektivní právní skutečnosti jsou projevy vůle účastníků právního vztahu, které jsou plně uvědomělé a chtěné.

2.4 Protiprávní jednání

Protiprávní je každé jednání, které není v souladu s platnými právními předpisy. V našem případě se protiprávního jednání může dopustit

sestra buď aktivním jednáním, kdy provádí činnost, která je právním předpisem zakázána, nebo pasivním jednáním, kdy sestra nečiní to, co jí právní předpis ukládá za povinnost. Takové jednání pak může být buď vědomé, kdy sestra ví, že jedná protiprávně, nebo nevědomé, kdy sice neví, že protiprávně jedná, ale vzhledem ke své odbornosti to vědět měla a mohla.

Příklady:

- *Sestra neposkytne potřebnou pomoc, ač tak má učinit (pasivní protiprávní jednání).*
- *Sestra bez ordinace aplikovala i.m. morfin (aktivní protiprávní jednání).*
- *Sestra bez vědomí lékaře vystavila zdravé studentce střední školy dlouhodobou omluvenku na tělesnou výchovu (aktivní protiprávní jednání).*



2.5 Právní úkony

Právní teorie definuje právní úkon jako projev vůle směřující ke vzniku, změně nebo zániku práv a povinností nebo ke způsobení jiných právních následků, které právní předpis s takovými projevy vůle spojuje. Jinak řečeno právním úkonem je například uzavření pracovní smlouvy se zaměstnancem, který smlouvu uzavřít chtěl a věděl přesně, co z toho pro něj vyplyne, jaká práva a povinnosti bude mít.

Vůlí zde rozumíme psychický vztah fyzické osoby ke chtěnému následku. Tedy fyzická osoba učiní úkon proto, že výsledek chce.

Projevem vůle je pak jakýkoliv projev učiněný vědomým jednáním nebo naopak nekonáním, může být projeven výslovně nebo jiným způsobem, který však nevzbuzuje pochybnosti o tom, co chtěla osoba projevít. V některých případech právní předpis požaduje, aby právní úkon měl písemnou formu, kdy jednající osoba musí úkon potvrdit svým podpisem, jinak by byl úkon neplatný.

Právní úkon je neplatný, pokud:

- je proveden nesrozumitelným způsobem,
- je neurčitý,

- nebyl míněn vážně,
- byl proveden pod nátlakem,
- je svým obsahem v rozporu se zákonem,
- je svým obsahem v rozporu s dobrými mravy,
- je učiněný osobou zbavenou svéprávnosti,
- je učiněný osobou neschopnou právního úkonu (např. pod vlivem alkoholu nebo drog),
- nebyl učiněn formou stanovenou zákonem,
- je předmět jeho plnění nemožný.



Příklad:

- *Právní úkon je projevem souhlasu nebo nesouhlasu s hospitalizací nebo konkrétním výkonem při poskytování ošetrovatelské péče. Nesouhlas nemůže podepsat například pacient, který je pod vlivem alkoholu nebo návykové látky, dezorientovaný diabetik v prekomatózním stavu nebo pacient, který je pod vlivem léků ovlivňujících jeho psychiku.*

2.6 Způsobilost k právním úkonům

Jedním ze základních občanských práv je způsobilost k právním úkonům, čímž se rozumí, že fyzická osoba je způsobilá mít svá práva, ale také povinnosti. Toto právo vzniká narozením živého dítěte, trvá po celou dobu života jedince a zaniká jeho smrtí. Některá práva se přiznávají i plodu v matce, pokud se z něj narodí živé dítě (plod v matce je například zákonným dědicem, pokud se narodí dítě živé). Plného rozsahu způsobilosti k právním úkonům dosahuje fyzická osoba dovršením osmnáctého roku věku, kdy nabývá **zletilosti**.

Nezletilí jsou způsobilí jen k takovým právním úkonům, které jsou svojí povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku. Jinak jsou v právních vztazích zastupováni zákonnými zástupci (zpravidla rodiči).

Fyzické osobě může být omezena způsobilost k právním úkonům nebo jí může být i úplně zbavena. Může se tak stát jen za zákonem stanovených podmínek a stanoveným způsobem. Svéprávnosti může fyzickou osobu zbavit pouze soud (popřípadě ji omezit):

- **částečné zbavení způsobilosti** přichází v úvahu u osob, které nemohou vykonávat jen některé právní úkony, a to ty výkony, které jsou stanoveny ve výroku soudu. Částečné zbavení svéprávnosti může být prosazováno u alkoholiků, osob závislých na návykových látkách apod. Zpravidla jde o omezení možnosti uzavírat smlouvy a disponovat s vyššími částkami peněz;
- **úplné zbavení svéprávnosti** přichází v úvahu například u osob, které pro závažnou duševní poruchu trvalého rázu nemohou trvale vykonávat žádné právní úkony (osoby dementní). Pokud fyzická osoba zbavená způsobilosti k právním úkonům takovýto úkon učiní, je tento úkon neplatný.

Je-li fyzická osoba zbavena svéprávnosti (nebo je jí svéprávnost omezena), je jí soudem **určen opatrovník**, který za ni v právních vztazích jedná. Soud zároveň stanoví rozsah oprávnění opatrovníka.

Při poskytování zdravotní péče se často setkáváme se specifickými případy, zejména v příjmových ambulancích. Jde o neschopnost a neoprávněnost k právním úkonům:

- **neschopnost k právním úkonům** tvoří případy, kdy fyzická osoba není po krátký časový úsek pro svůj stav schopná k právním úkonům, ale není jí soudem ani omezena způsobilost ani není zcela zbavena svéprávnosti. Pacient je například krátkodobě pod vlivem léků, pod vlivem alkoholu nebo návykové látky a nejčastěji ve stavu krátkodobé změny zdravotního stavu (např. epileptický záchvat, diabetické kóma). Právní úkon učiněný v takovém přechodném stavu je neplatný (negativní revers);
- **neoprávněnost k právním úkonům** tvoří případy, kdy jedna fyzická osoba provede právní úkon za jinou, aniž by k tomu měla zmocnění. Vznikne-li takovýto úkonem škoda, hradí ji ten, kdo neoprávněně úkon provedl.

2.7 Vnitřní předpisy zdravotnického zařízení

Vnitřní předpisy zdravotnického zařízení, označované též jako interní předpisy, jsou právní akty vydané zdravotnickým zařízením, lépe řečeno jeho kompetentními pověřenými vedoucími zaměstnanci, které

jsou závazné jen pro adresáty vnitřního předpisu, tj. pro všechny nebo stanovenou část zaměstnanců zdravotnického zařízení. (Tyto předpisy ale nesmějí ukládat povinnosti jednotlivým zaměstnancům.) Vnitřní předpis je závazný i pro zaměstnavatele, tedy i pro zdravotnické zařízení, ale zpravidla i pro pacienty a jejich doprovod.

Vnitřní předpis musí být přístupný všem adresátům, což je zpravidla realizováno tím, že je přístupný na intranetu zdravotnického zařízení, nebo je vyvěšen na viditelném, přístupném místě, jak tomu bývá u domácího řádu zdravotnického zařízení.

Vnitřní předpis musí mít vždy písemnou formu, musí být v souladu s právními předpisy vyšší právní síly a nesmí být vydán se zpětnou účinností. Vnitřní předpis nabývá účinnosti dnem, který je v předpisu uveden.

Ve zdravotnických zařízeních se vydávají právní předpisy formou nařízení ředitele, příkazem ředitele, vyhláškou nebo směrnicí.

Hlavní sestra nebo náměstek pro ošetrovatelskou péči může, má-li pověření, vydávat vnitřní předpisy upravující činnost nelékařských zdravotnických zaměstnanců. Porušení nebo nedodržování interních předpisů je důvodem k volání zaměstnance k odpovědnosti.

Standard ošetrovatelské péče není označován jako vnitřní předpis, ale jako standardní postup při konkrétním výkonu.



Příklady:

- *Interním předpisem je řešeno kouření výhradně na určených místech.*
- *Interním předpisem je upravena ostraha zdravotnického zařízení.*
- *Interním předpisem je upraven způsob a úhrada parkování motorových vozidel v areálu zdravotnického zařízení.*

3 Fyzické osoby

Subjektem (nositelem) práv a povinností jsou fyzické a právnické osoby.

Fyzické osoby, dříve označované jako občané nebo jako osoby přirozené, vznikají přirozeně, tedy narozením. Jsou to lidé, kteří mají určitý stupeň vyspělosti vůle a intelektu, což zakládá jejich způsobilost k právním úkonům. Novorozenec je tedy od porodu fyzickou osobou.

Osoby blízké tvoří ve smyslu občanského zákoníku zvláštní skupinu fyzických osob. Jde o příbuzné v řadě přímé – sourozenci, manžel a partner (partnerem se rozumí pouze osoba mající s danou osobou uzavřené registrované partnerství) a jiné osoby v rodinném a obdobném poměru. Pokud by újmu, kterou utrpěla jedna osoba, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní, byly by obě rovněž považovány za osoby sobě navzájem blízké.

Právnické osoby jsou celky vytvářené uměle v souladu se zákony stanovujícími podmínky jejich vzniku. Právnické osoby vznikají sdružením několika fyzických osob, nebo sdružením právnických osob za účelem určité společné činnosti a vytvoří tak subjekt práva. Právnickou osobou je i stát.

Druhou možností vzniku právnické osoby je ta, že jedinec nebo sdružení více fyzických nebo právnických osob účelově vymezí určitý majetek. Tak vznikají například nadace.

Právnické osoby jsou pouze takové subjekty práva, které uznává zákon.

Příklady:

- *Zdravotní sestra je fyzická osoba, která má právní subjektivitu.*
- *Zdravotnické zařízení je právnická osoba, které má také právní subjektivitu.*
- *Chirurgické oddělení není právnická osoba, neboť nemá příznakou právní subjektivitu.*



4 Škoda

Zájmem všech zúčastněných na poskytování zdravotní péče a tedy i při poskytování ošetrovatelské péče je, aby byl výsledek této péče co nejlepší a aby tato činnost nebyla provázená vznikem škody.

Je třeba si uvědomit, že každý, tedy i sestra poskytující ošetrovatelskou péči, je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí, a je povinností vedoucích zaměstnanců, aby na tuto skutečnost uloženou právním předpisem zaměstnance upozornili a dodržování pravidel poskytování ošetrovatelské péče kontrolovali.

Sestra je zároveň povinna upozornit zaměstnavatele, že hrozí škoda, a pokud již škoda vznikla, nahlásit ji neprodleně svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci, v našem případě staniční, vrchní nebo hlavní sestře. A co je důležité, sestra jako zaměstnanec musí přijmout opatření k odvrácení hrozící škody.



Příklady:

- *Sestra, která nenahlásila, že se na toaletě promáčí strop z prasklého potrubí, nejednala v souladu se stanovenou povinností hlásit vznik škody a bylo jí to oprávněně vytknuto.*
- *Sestrám je často oprávněně vytykáno, že nehlásí protékání vody na WC a kapání vodovodních kohoutků.*

Stejně jako při jiných činnostech je třeba i při poskytování zdravotní péče rozlišovat škodu majetkovou a nemajetkovou.

4.1 Škoda majetková

Škodou majetkovou rozumíme majetkovou újmu vyjádřenou v penězích, která má za následek poškození, zničení nebo odcizení věci. Věcí je movitý i nemovitý majetek zaměstnavatele, osobní věci pacienta, které byly převzaty do zvláštní úschovy, a osobní věci zaměstnanců. Majetková škoda může vzniknout zaměstnavateli, tedy zdravotnickému zařízení, zaměstnancům, sestře, sanitáři, lékařům a pacientům.

Při vzniku škody na majetku dosahující určité výše podá vedoucí zaměstnanec nebo pověřený zaměstnanec oznámení Policii ČR. Ve větši-